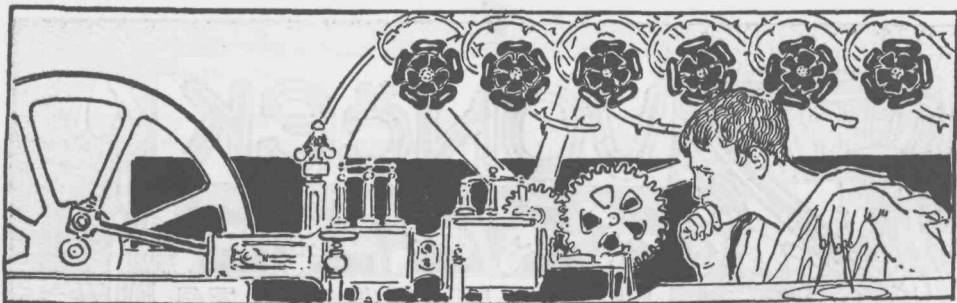

Nemec.

Spisal *Andrej Rapè.*

Nemec pride! Bogve, kakšen je? Majhen? Velik? Ali zna po naše govoriti? Kaj praviš, ali bi ga kaj razumel? Danes pride Nemec, in videli ga bomo. Dol k Mrjaščevim pride, in mi bomo stali tam pod šolo in gledali bomo, ko bo prihajal.

Ferjanov Francek, Govekarjeva Manica, Brgantova Peter in Francka, Marevževa Ludovik in Urška so stali pod Mrjaščevo hišo in tako modro ugibali o Nemcu. Nemca pa tisto popoldne le ni hotelo biti . . .

I.

Dunaj, 24. junija 18 . .

Velečislana gospodična!

Oprostite, da Vas nadlegujem tem potom. Doznan sem od svoje sestre, Vaše iskrene prijateljice in čestilke, da bi bilo moči v ondukajšnjem kraju dobiti za mojega 6 let starega sina, ki ga zaradi svojih poslovnih razmer ne morem imeti pri sebi, primerne reditelje, ki bi otroka oskrbeli z vsem, kar bi potreboval, proti gotovi odškodnini. Ljubo bi mi bilo, da bi se moj Knut, ki je sedaj vzgojen pri nemških rediteljih, priučil slovenskemu jeziku.

Ker boste, cenjena gospodična, pač Vi imeli največ opravka z njim v šoli, prosim Vas lepo, bodite še tako prijazni, pa oskrbite še pri ljudeh, o katerih ste poročali moji sestra, da Knuta vzemo v rediteljsko oskrbo, ter mi blagovolite naznaniti njih zahteve. Vam, blaga gospodična, še posebe priporočam svojega sina ter sem, zahvaljujoč Vas kar najtopleje za Vašo blagonaklonjenost,

Vam vdani

N. N.

In oskrbela je gospodična Ana potrebno, in tako so določili, da pride v naš kraj Nemec, ki je provzročil toliko govora in razmišljanja našemu vaškemu drobižu.

* * *

Pa je bilo že res pozno tistega popoldneva. Ura, no da, ta ni bila kdo ve kako pozna, pa saj veste, če kdo čaka in čaka, kako se mu vse dolgo zdi.

Tudi zgoraj omenjeni vaški drobiž je težko čakal, da nikoli tega. Pa je prihitel zdaj eden, zdaj drugi sem izza hišnega vogla in pogledal na staro cerkveno uro, ki kakor velikansko oko resno zre s cerkvenega pročelja na vaški drobiž. Pravkar ji je stari kazalec zdrknil naprej.

„Ura je zdrknila,“ je zavpil Ferjanov Francek, in ves drobiž se je usul izza poda sem na cesto in gledal na uro. Ura je stala mirno, ni se več vidno gibal kazalec, le votli udarci nihala so pričali, da gre ura dalje svojim potom: sem — tja, sem — tja . . .

„Nemca ne bo, jaz grem pa domov!“ je zavpil Marevžev Ludovik in stekel v klanec. Za njim so jo udrli drugi. Kmalu ni bilo nikogar več. Večer. Mrak je legal na vas. Nemca pa ni čakal nihče več.

II.

Videl sem Knuta še tisti večer. Da imam kako sliko njegovo, bi vam jo rad pokazal, zakaj deček je res ljubezniv. Velike, vijoličaste so mu oči. Nemiren je kot živo srebro. Pa vam ni pri miru prav nič. Sekundo vam ni na miru. In kako je domač! Ali govori ne dosti. Smeje se prav rad, smeje se prav ljubko in otroško. Poslovil se je bil tisti večer pri nas, ko ga je odvedla gospodična Ana k Mrjaščevim. Roko je dal. Pa sem ga povprašal to in ono po nemško, pa me je samo gledal. Odgovoril ni.

Prvi večer je pokazal Knut pri Mrjaščevih, da bo treba paziti nanj, da je nenavadno vihrav in živ. Pokazali so mu po večerji posteljo, v kateri bo spal. Pogledal je naokolo. Ah, radoveden je bil! Pa je radovednosti svoji tudi takoj ustregel. Izginil je iz sobe. Pa na vrt! . . . Tema je že bila, a deček je letal po vrtu kar naprej. To vam je bil prizor. Od tega do onega drevesa je tekal, se ga oprijel kot bi objel svojega najljubšega prijatelja, pogledal malo gor med vejevje, pa ga izpustil in tekel do drugega. Kot ptiček, prav kot ptiček! Samo peti ni znal še po naše. Za njim je tekla dekla, češ, kam hoče otrok. Menite, da ga je mogla izlepa ujeti? Kaj še! Tako je bežal kot veter.

Kako je spal prvo noč, ne vem! Povedati ni hotel, pa saj ga prav tudi umeli nismo. Drugi dan pa je že našel prijatelja. Ferjanov Francek — ta se ga je lotil.

„Mama,“ je rekel zvečer doma, „Nemca imam pa rad. Oh, kako je živ! Samo tako sam je! Dolgčas mu je. K nam naj pride, pa bova midva skupaj. Oba bova vaša, oba pridna.“ Tako-le je govoril Francek, in materi je bilo všeč. Pa se je naposled res tako naredilo. Francek je dobil v Nemcu bratca. Njegovi starši so ga vzeli k sebi.

To je bilo življenja tiste dni v tem koncu vasi, doli blizu Save, doli na travniku. Vaški paglavci, ki Nemca včeraj niso mogli dočakati, so ga prišli gledat. Ljubko je bilo videti otroke, ki bi si bili radi kaj povedali, pa si niso znali. Knut ni umel njih, otroci ne njega. No, da! Težko je, če se otroci ne umejo med seboj. Pa saj so glavice bistrumne.

„Pojdi z menoj, Nemec,“ je vpil Brgantov Peter, pa je tudi pokazal, kaj hoče, zakaj prijel je Nemca in ga vlekel s seboj. Tako so se že počasi

razumeli. Ali najbolje sta se seveda razumela Francek in Knut. Pogovarjala sta se tako imenitno vsak po svoje, pa sta se le razumela.

Pa je ujel Francek kako čudno, težko besedo in jo ponavljal, a Knut si je lomil jezik, izgovarjajoč za Franckom.

„Saj ne znaš!“ mu je ta večkrat del. „Kaj je to?“ — „Dos“? in kazal je na bič.

„Pajčen! . . . Hihhi! . . .“

„Ti si tudi pečen, Knut!“ ga je zavrnil Francek.

„Bič, reci, bič!“

In Knut ga je ljubeznivo gledal, pa gonil venomer svoj „pajčen“.

Ali sprla se nista s Franckom nikoli. O drugih mladih tovariših ne morem reči tega.

Nekoč so Nemcu nagajali. Knut je bil hud. In — no, otrok je otrok! Po nosu je udaril v naglici Govekarjevo Manico, da je videla zvezde.

Če je bilo kje kako vpitje, smo že vedeli: Knut je gotovo poley.

Potekali so dnevi, prešli so tedni. Knut je hodil v šolo. In govorili smo počasi, počasi, a šlo je le. Da bi ga bili čuli, kako je drobil po kakih petih mesecih naš ljubi, lepi jezik slovenski!

„Slovenski že zna! To je glava, kaj!“ Ah, polno hvale je bilo o njem, dasi je bil živ kot živo srebro, dasi je udaril Govekarjevo Manico po nosu, dasi je takoj prvi večer nagajal Mrjaščevi dekli.

In prišel je sveti Miklavž. Sveti Miklavž s polnimi rokami je prišel in trosil dari pridnim otrokom. Nemca ni pozabil. Prav naravnost z Dunaja je prišel in prinesel Knutu sila lepe reči. Kočijo mu je prinesel z lepimi konji in hlevom za konje. Puško mu je prinesel in piškote. Obleko je dobil v dar in klobuk. To je bilo veselja tiste dni. K mojim otrokom je večkrat prišel z vso svojo ropotijo. To so vozili, izpregali in napregali konje, streljali v tarčo in vpili. Toliko hrupa je bilo, da je morala mama večkrat poseči vmes, sicer bi se bili še stepli ti ljubi nagajivčki.

„Knut, Knut!“ se je večkrat glasilo izpred Ferjanove hiše. Mati Ferjanka je klicala Knuta vedno, v skrbeh zanj, saj ga je imela rada kot svojega Francka. In stekel je Knut domov, vprašal, kaj je in zopet zbežal k igri. Neugnan je bil deček, res neugnan. Pa se ni nič utrudil in najsi je skakal. ves prosti čas. Gledal sem ga večkrat skozi okno. Kar po eni nogi je plesal pred hišo kot vrtalka pa vpil, vpil . . . A, jej! Kot živ ogenj! In Brgantova Franica — poleg Francka Nemcu najboljša prijateljica — mu je pomagala. Še v meni je vrela kri, ko sem ju gledal. Skoro sem menil, da sem tisti Rapetov Andrejček, ki ga mati svoj čas tudi ni mogla ugnati. Ah, mlada leta, mlada kri! Nekoč sem pri sosedu preobrnil zibko. Nisem storil tega nalašč, dobro še sedaj vem, da se mi je v mojem nemiru le ponesrečilo, a pomagati ni bilo. Doma me je seveda oče potem prav ljubeznivo zato nekje božal. Sestra Marica je takrat prosila zame, da je nehala sitno božanje, in tega sestri Marici ne pozabim. Te in enake reči mi prihajajo na misel, ko gledam skozi okno Nemca. Da, da! Mladost, kje si?! Ah, v teh otrokih te vidim, ti moja, moja mladost!

„Juhe! Franica, teci!“ vpije Knut pred Brgantom. Kako tečeta oba. Za njima jo pobira Francek Ferjanov; za vsemi Brgantova ovčka. Ah, mladost! Njih glasovi se izgublajo v daljavi, kakor je daleč, daleč moja mladost.

III.

„Brzjavka za gospodično Ano!“ tako nas je pozdravil nekega dne pismonoša. Brzjavka se je glasila:

Ali je Knut zdrav, da lahko potuje?

„Kaj je? Kaj hočejo?“ Ferjanovo mater je nekaj zbudilo globoko v srcu; zaplula ji je neka grenka slutnja po vseh udih. „Kaj hočejo?“ Ljubeznivo je pogledala Knuta, ki je stal ob nji, držeč se jo za predpasnik in gledal zdaj mater Ferjanovo, zdaj gospodično Ano, zdaj Francka, svojega prijatelja. Kaj govore, ni mogel umeti. Ferjanovi materi se je posvetilo v očeh nekaj mokrega.

Istega dne je došlo z drugo pošto gospodični Ani pojasnilo o brzjavki.

Ljuba gospodična Ana!

Čudili ste se gotovo ob došli brzjavki. Stvar Vam moram pojasniti. Moj najmlajši sin je danes v Ljubljani ter odide v ponedeljek v Berlin. Ker je starejšemu mojemu sinu sedaj omogočeno Knuta vzeti k sebi, ga vzame Feliks s seboj. Prosim Vas lepo, pridite z dečkom v soboto v Ljubljano. Vse drugo ukrenemo tam. Za ves Vaš trud Vas kar najtopleje zahvaljuje

hvaležni

N. N.

„Moj Bog, moj Bog! Knuta nam vzamejo,“ je tarnala tisti dan mati Ferjanova. Otrokoma o vsem še danes ni hotela praviti. „Naj se še danes veselita,“ si je mislila dobra mamka.

Drugega dne pa sta prišla Nemec in Francek oba objokana v šolo. Ferjanovo mater sem videl pred hišo, kako si je brisala solze. In prešlo je tisto dopoldne in prišla je ura ločitve.

In zopet so stali vaški otročaji pod Mrjaščevo hišo.

Kaj pa jim je, da niso tako živi, tako veseli kot vedno? Prišli so k Nemcu, kakor so mu vedno rekli, dasi sedaj že nemškega več znal ni, po slovo. Grabilo je vse nekaj za grlo. Stali so okolo Knuta in molčali. Žive njih oči so bile tako lesketajoče. Mokre so bile te ljube, mlade oči.

„Na, K-n-u-u-u-u-t,“ in zajokala je Brgantova Franica tako glasno, da so se mi, gledajočemu to mlado žalost, osolzile oči.

„To-le podobico ti dam za spomin,“ je ihte nadaljevala Francka. Le vzemi jo, tvoja naj bo. Jo boš gori v Nemcih gledal pa mislil na nas. In dala je Franica Knutu podobico v roko.

Bled je stal poleg Francek. „Knut, verižico, to-le verižico in uro vzemi, na, hitro vzemi,“ je hitel. „Pa nič ne jokaj, Knut, le vzemi!“

Knut pa je pogledal s tistimi lepimi očmi pa glasno zajokal.

„Pa vzamem, pa vzamem!“ je del.

In posegel je Brgantov Peter v žep:

„Veš, Knut,“ je del, „moj pipec je lep in rad ga imam. Marsikako piščalko sem si že urezal z njim. Rad ga imam, ali tebe imam rajši. Na, Knut, kar vzemi pipec. Urezal si boš gori v Nemcih piščalko in piskal nanjo naše pesmi.“

In zopet so jokali in zopet so delili Knutu spomine, preproste, a lepe spomine njegovi prijatelji.

Francka nisem mogel pogledati. Preveč se mi je smilil.

Pred hišo Ferjanovo sta si brisali solze gospodična Ana in mati Ferjanova. Tudi par sosed je bilo prišlo in ko so videle žalostno, težko slovo, so jokale tudi one.

Pridrdral je voz. Knut je bil že napravljen in tudi Francek. Ni si dal vzeti, da ne bi spremil v Ljubljano svojega ljubega mladega prijatelja. Sedli so na voz, Ferjanova mati je stopila k vozu stiskaje Knutu roko. Saj ne znam popisati njene bolesi. Odstopil sem od okna, da ne vidim zadnjega prizora.

„Z Bogom, Knut, z Bogom!“ so vpili otroci za drdrajočim vozom. Veliko oko stare cerkvene ure še ni zrlo s cerkvenega pročelja na toliko žalostnih in solznih otroških oči.

„Z Bogom,“ je vpil Nemec. Njegove sanjave, ljube oči so se ozrle še enkrat nazaj na kopo otrok — prijateljev, na ljubo rednico, ki je mahala za njim z robcem, na staro cerkveno uro, ki je kazala k tako žalostnemu slovesu.

Tudi jaz ti tem potom kličem, ljubi nagajivček: „Z Bogom! Da si mi priden in zdrav.“

Božji volek.

*Božji volek v mehki travi,
kam pa šel si zгодaj davi,
ko je vse okrog cvetelo,
oj, cvetelo in dehtelo?*

*»Ej, iskal po širnem logu
sem medveda tam v brlogu,
da kožušček bi posodil,
ko bo mraz po polju hodil.«*

*Božji volek v mehki travi,
kaj pa rekel je mrmravi
striček v temnem ti brlogu,
tam v zelenem, širnem logu?*

*»Eno nogo je okrenil,
z drugo nogo je počenil,
pa je rekel: Hu — hu — hu,
da sem zletel prav do tu.«*

*Božji volek v mehki travi,
ali si kaj jokal davi,
ko se medved je smejal,
da kožuščka ni ti dal?*

*»Nisem jokal — rosni cvet
mi prodal je ves svoj med,
pa sem pil in se smejal,
ker kožuščka ni mi dal!«*

Cvetko Slavin.